

EMILY HOLMES COLEMAN

Het luik van sneeuw

Met een nawoord van Claire-Louise Bennett

'Colemans lyrische verslag van haar behandeling voor kraampsychose is origineel en rauw, en geeft tegelijkertijd een onthullend tijdsbeeld.' – *Publishers Weekly*

Op sommige dagen gelooft Marthe Gail dat ze God is, op andere dagen Jezus Christus. Haar baby is dood, vermoedt ze. Het rode licht schijnt. Er zitten tralies voor het raam en de stemmen houden nooit op. De tijd vertroebelt, de sneeuw valt. De artsen zeggen dat ze een zenuwzinking heeft, dat dit Gorestown State Hospital is. Haar medepatiënten worden vriendinnen en vijandinnen, zich verplaatsend tussen Dagkamer en Eetzaal, Oostzaal en Westvleugel, maar liefst met een wijde boog om de Isoleer heen. Haar man komt op bezoek en toont haar een haarlokje, maar ze herinnert zich nog niets, totdat ze een verdieping hoger mag, op weg naar haar ontslag...

Het luik van sneeuw (1930), tragisch en extatisch, choquerend en hilarisch, is een noodkreet van de ziel, een tijdloos meesterwerk, een voorganger van *De glazen stolp* van Sylvia Plath.

'Zeldzaam prachtig en verontrustend proza.'
– Claire-Louise Bennett

De Amerikaanse Emily Holmes Coleman (1899-1974) verbleef na de geboorte van haar zoontje twee maanden in een psychiatrische kliniek, een periode waarvan ze op volstrekt unieke wijze verslag doet in *Het luik van sneeuw*. In 1926 vestigde zij zich in Parijs, waar Holmes Coleman bevriend raakte met Djuna Barnes en Peggy Guggenheim. *Het luik van sneeuw* (1930) verschijnt nu voor het eerst in het Nederlands en werd vertaald door Lisette Graswinckel.

www.uitgeverijorlando.nl

EMILY HOLMES COLEMAN

Het luik van sneeuw

Vertaald door
Lisette Graswinckel

Met een nawoord van
Claire-Louise Bennett

uitgeverij
ORLANDO

Noot van de vertaler: De bijzondere vorm waarin Emily Holmes Coleman haar persoonlijke verslag *The Shutter of Snow* heeft gegoten, door bijvoorbeeld bepaalde categorieën apostroffen en komma's niet of spaarzaam te gebruiken, is in de vertaling waar mogelijk gehandhaafd of, daar waar de Nederlandse taal niet dezelfde mogelijkheden biedt, door equivalente ingrepen benaderd.

De uitgever ontving voor deze uitgave in het kader van schwob.nl een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© 1930 The Estate of Emily Holmes Coleman

Oorspronkelijke titel *The Shutter of Snow*

Oorspronkelijke uitgever George Routledge & Sons,
New York 1930

© 2023 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam
en Lisette Graswinckel

© 2022 Nawoord Claire-Louise Bennett

Omslagontwerp Mariska Cock

Omslagbeeld Suzanne Valadon, *Victorine ou La tigresse* (1919)

© Foto auteur Emily Holmes Coleman Papers, University of
Delaware Library, Newark, Delaware, USA

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 90 833357 6 6

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

I

Er waren twee stemmen die luider waren dan de andere. sNachts als het rode licht er was op de gang en er iemand op een stoel voor de deur geregeld haar keel zat te schrapen had je de stemmen helemaal aan het eind van de gang die zich mengden met snikken en kreten en het geronk van degenen die in slaap vielen. Het was koud en ze rilde onder de dekens. Ze riep dat ze het koud had en de vrouw kwam binnen en nam een van de dekens mee om die voor haar op te warmen. Daarna werd ze heel strak in de warme deken gewikkeld en daaroverheen met het dekbed ingestopt. Ik heb koude voeten. Haar keel brandde altijd, als oud brood in de zon. Haar lippen waren gezwollen en gebarsten en aan de andere kant van de muur gutste water. Boven haar deur zat kippengaas.

Het raam zat dicht en de spijlen liepen van boven tot onder aan de buitenkant. Ze kon de wind de sneeuw van het dak horen schuiven. Een lawine van sneeuw hoopte zich op en viel en begroef de zon. Er zaten zes spijlen aan het hoofdeind van haar bed.

De stemmen droegen stenen van het ene veld naar het andere. Ze lieten de stenen vallen en andere stemmen raaptten ze op en wierpen ze in een wagen van losse plan-

ken. Een van hen kwam van de andere kant van haar bed, de andere kant van die muur. De kamer was leeg behalve het bed en het kippengaas en helemaal boven in de muur het ijzeren rooster waar ze de borden tegenaan had gesmeten. Er was geen lamp in de kamer. Alleen een zwakke rode lamp op de gang. Iemand liep op en neer op en neer voor haar deur een gevangene. De stem aan de andere kant van de muur riep om iemand. Hij hield de hele nacht niet op. Hij raakte verstrikt in de dekens en floot met de wind langs de ijstanden. De overige stemmen waren minder uitgesproken. Het was heel stil buiten op de gang als de stemmen ophielden.

Ze riep en vroeg om water. De vrouw bracht haar een rond dik wit kopje. Maar dit is nooit genoeg mijn keel is zo droog. Als u nou ns ophield met praten zou uw keel niet zo aanvoelen.

Ze moest het allemaal zeggen en als het gezegd was en als elk woord in de kist van de nachtwind was opgeborgen zou ze ophouden. Ze was een foetus geweest en had zich opgerold in het bed. Daarna was ze geruisloos tevoorschijn gekomen en hadden ze haar gevoerd. De zonnige morgen en Hazel die haar voerde uit een kom. Schone wangen en een riviertje tussen haar tanden. Druppende dennennaalden in de Kaukasus.

Haar vader was binnengelopen en ze had hem toegevoepen. Allen stonden ze om haar bed, niet dit bed, wijzend naar de baby en naar de muur. Ze had het medicijn-glaasje tegen de muur gesmeten en er een asgrouwe vlek op gemaakt. Ze namen haar baby'tje mee. Het topje van zijn hoofd was week en verzonken. Omlaag met haar kin

in het zijdezachte en verzonkene, en langs haar wangen opstijgend het sterven. Ze had hem in haar bed verwarmd.

Ze kwam onder de dekens vandaan en hulde zich erin en strompelde de gang op. De rode lampen boorden zich in haar ogen, fel en herhaaldelijk. Wat doet u uit bed? Ik wil naar de wc. De vrouw hielp haar naar de toiletten. Bij de deur aangekomen zag ze een kreunend geraamte met plukjes haar en grote gele tanden, dat haar handen aan haar nachthemd afwreef. Haar gezicht was een leeuw die tevoorschijn kwam om te doden. Marthe hief haar hand en deinsde met een schrille kreet achteruit. Ze gilte in haar handen en rukte aan het schort van de vrouw. Ze vluchtte naar haar kamer en de deken sleepte achter haar koude voeten over de grond. Wat is er u bent toch niet bang voor die arme ouwe dame? Het geraamte kwam haar kamer binnen. Langzaam kwam ze binnen, groter en groter. Ze naderde het bed, kauwend op haar gruwelijke handen.

Marthe had het koud en haar keel maakte geen geluid. Je moet niet bang zijn, herinner je wie je bent. Ze ging rechtop zitten in bed en vestigde haar ogen op het geraamte. Ze wees met haar vinger naar de deur. Ze staarde door haar heen, de pupillen van haar ogen kwamen naar buiten en gingen bij haar naar binnen en door haar heen en kwamen er achter haar weer uit. Haar ogen openden zich en bedekten haar hele gezicht en haar tanden waren op elkaar. Het geraamte ging de kamer uit.

Marthe zakte achterover op het bed. Ik kan het ik moet altijd onthouden dat ik het kan. Godwin wikkelde

haar in een extra deken. En nou niet meer uit bed gaan hoor zei ze, anders zwaait er wat. Is ze weg? Wie? Dat mens. Bedoelt u die arme juffrouw Ryan? Ze is terug naar haar bed. Ze huilde tegen Godwins uniform. Ze voelde aan haar trouwring. Ze hebben mijn trouwring afgenomen zei ze. Ik weet niet waar die is. Hoe lang duurt het denkt u voordat ik hem mag zien? Morgen misschien. Het was altijd morgen. Ze zeiden allemaal morgen, ongeacht de vraag. Voordat u hem mag zien moet u eerst leren slapen.

Hoe konden ze van haar verwachten dat ze zou slapen terwijl ze alles doorstond? Ze hadden geen idee. Ze had van het plafond door de kamer gezwierd alsof ze aan het kruis zwierde. Er was de begrafenis geweest. Ze had stilletjes in het bed gelegen en er was iets over haar gezicht getrokken. Ze was stilletjes naar buiten gedragen en in de kist gelegd. Omlaag, omlaag ging ze in de rechthoek die voor haar was gemaakt. Omlaag en de aarde viel van boven neer. Omlaag en de wormen beefden binnen en buiten. Altijd was ze erover blijven vertellen, geen enkel woord ervan mocht vergeten worden. Het moest allemaal in geluid worden vastgelegd en daarna kon ze slapen.

Ze moest alles onthouden. Als de laatste uitgesplitste lettergreep was verteld zou het allemaal voorbij zijn. Niemand zou het begrijpen tot dit was gebeurd en op dat moment zouden alle graven worden opengeworpen en zouden alle geliefden liefhebben.

Nu begrepen ze het niet. Ze lachten en waren hardvochtig. Ze kwamen achter elkaar voorbij als actrices op

het witte doek, met dienbladen, met felrood gestifte lachende lippen.

Ze rukte het ruwe nachthemd van haar schrijnende huid. Ze sprong uit bed de warme en drukkende gang op. Ze bestormde de grote deur, de deur die naar buiten leidde. Ik ga hier weg, waarom ben ik hier? Ze bonkte met haar vuisten op de deur. Het is tijd, de tijd is gekomen. We zullen allemaal vrij zijn. Een stem riep de beuk erin de beuk erin. Alle bedden achterin begonnen te roepen. Godwin kwam aangehold om haar polsen te verdraaien. Ze schudde haar als herfstblaadjes van zich af. Godwin week ratelend terug. Ze sloeg Godwin in het gezicht en speurde woest om zich heen naar andere tegenstanders.

De deur brak open van de andere kant en ze was omringeld. Ze verdraaiden haar beide polsen en ze was kalm. Ze voelde voor het eerst weer pijn. Ze had gedacht dat pijn met de rest was verdwenen. Mijn man riep ze tegen juffrouw Sheehan, waarom mag ik hem niet zien? Ze werd ingebakerd als een Franse pop. Ze kon niet bewegen. Als ze een vinger verroerde verdraaiden twee van hen haar polsen. De anderen wikkelden de stroken stof om haar heen. Juffrouw Sheehan, hoe kunt u me zo verraden? Toen ze klaar waren droegen ze haar als een stenen farao naar haar bed. Ze werd onder de dekens in bed gelegd en daaroverheen werd het canvas spanlaken bevestigd. Het was zeer sterk en dik met een gat erin voor haar hoofd. Maar ik kan niet slapen op mijn rug.

Ze bleven luidruchtig praten. Gut dat is me een sterke die daar, wie zou het zeggen als je haar zo zag? Ze wreven losjes in hun handen toen ze klaar waren.

In het bed en vanaf het bed zag je overdag alleen de gang. Je had de actrices die langslowend hun rol oefenden, rouge op de wangen en robuust. Ze doorzag dit algauw en wou dat ze iets ingewikkelders verzonnen om te doen. Dezelfden keerden met de helft en dan een kwart terug en ze herkende altijd hun benen.

In het begin waren de sleutels een klokkenspel dat met grillige tussenpozen glinsterde. Ze haakten erin en erdoor en voorbij. Haak, duw, door, dicht en voorbij. Ze lag in bed en vestigde haar blik op de kier van haar deur. De sleutels schitterden door de kier en zwaaiden aan het middel. Ze gingen altijd voorbij. Als haar deur dicht was wachtte ze op die sleutel. Ze wachtte zestien dagen en telde de minuten en het haakduwdoordicht en voorbij.

De sleutels rinkelden aan de taille van de verpleegsters. Ze rammelden als zilverkleurige afwasteilen en zwaaiden klingelend als doodsliederen. Ze waren kribbig en ijskoud en droegen het gezicht van stilstaande ruiters uit de sneeuw. Ze waren trots en smulden van hun onverschilligheid.

Yahweh moest verdoemd worden en ze mocht nooit ophouden. Hij zat vaak in het ijzeren rooster hoog boven haar bed en schreeuwend balde ze vuisten en veroordeelde hem. Er zou geen bemoeienis van Yahweh meer zijn, dat zou ze tenminste hebben bijgedragen. Het gaf geen pas dat stralende schuinstaande ogen onder huizen werden bedolven tussen de kersbloesems terwijl hij daarboven in het rooster zat, afstandelijk en genadig.

Lieve kleine Mary Soulier was in de kamer. Zij was een van de stemmen geweest. Ze zat op de rechte stoel en

schudde haar haar en kneep haar ogen dicht van het lachen. Ze had vijf puppy's gehad en ze waren allemaal doodgegaan. Ze treurden samen om de puppy's. Marthe zwaaide haar benen omhoog en keerde zich in een aanzwellende werfelwind naar Mary. Ze hield haar enkels stevig vast, en haar benen en armen en handen treurden met haar hals. Ze keerde zich naar de tegenoverstaande muur en uitte een stortvloed van klachten en snikken. Christopher, Christopher lag onder de grond met nimmer een kus van haar lippen op zijn hand. Nooit zou hij de heuvel op rennen om de pootjes van de leeuwerik aan te raken voordat die opvloog. Mn mooitje, mn kalme hoofdje. De baby lag bij hem onder het doodskleed verborgen. De kleine witte baby met stille ogen die haar melk niet wilde drinken. Ze treurden samen en Marthe had al haar tranen vergoten. Er waren geen tranen meer en ze weende met schone starre ogen.

Die middag stond er een grote stoel buiten op de gang en Yahweh zat erop. Hij las in haar kleine groene Shelley en zij had het niet aan hem gegeven. Je neemt wat je ziet en noemt het goed maar het is niet goed. Hij zat in een gespikkelde kamerjas te lezen op de stoel met dotten haar over zijn oren. Zijn ogen puilden uit en kwamen terug.

Mary Soulier was Française en gaf haar zangles. Marthes geest was nieuw, hij glansde als hoge scheermessen. Haar mooie nieuwe geest prilgroen en vlijmscherp. Zijn alle baby's verdoemd als ze ongedoopt zijn? Nee natuurlijk niet, dat is niet hun gewoonte, ze zijn dol op de baby's. Dat zal ik veranderen, het is afgelopen daarmee. Ze hebben mijn puppy's verdoemd zei Mary. Ze had sluik

zwart haar en een brede glimlach. Haar ogen verdronken erin. Ze bewoog met de gratie van een boomklimmende slang. Ze danste in Marthes kamer en zong chansons. Zul je geen stem meer zijn? Nee ik zal alle stemmen wurgen als ze je wakker houden.